

Temanotat
Afghanske borgere i Iran

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Rapport/Temanotat **Afghanistan: Afghanske borgere i Iran**

SUMMARY

About three million Afghan citizens live in Iran. One million have legal residence in the country. They have been living in Iran since before 2001 and have participated in all Amayesh-registrations. Afghans, who arrived after 2001, are considered by the Iranian authorities to be illegal immigrants. This report focuses on the situation of both legal and illegal Afghans in Iran.

SAMMENDRAG

Det antas at om lag tre millioner afghanske borgere oppholder seg i Iran. En million av disse har lovlig opphold i landet. De har oppholdt seg i Iran siden før Taliban-regimet falt høsten 2001, og har latt seg registrere under samtlige Amayesh-registreringer. Afghanere som har ankommet etter 2001 anses av iranske myndigheter å være ulovlige innvandrere. Dette notatet belyser situasjonen for afghanere i Iran, både de som har lovlig opphold og de som oppholder seg ulovlig i landet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn	5
2.1 Generelt om afghanske borgere i Iran	6
2.2 Repatriering og deportering.....	6
3. Afghanere ankommet Iran før 2001.....	7
3.1 Utdanning helse og arbeid	8
4. Afghanere ankommet Iran etter 2001	9
4.1 Utdanning, helse og arbeid	10
5. Ekteskap.....	11
6. Retur til Iran.....	12
7. Referanser	14

1. INNLEDNING

Med betydelig bistand fra Den norske ambassaden i Teheran og velvillighet fra iranske myndigheter, gjennomførte Landinfo i november 2010 et kort besøk i Teheran i etterkant av en delegasjonsreise til Afghanistan. Hovedhensikten var å innhente informasjon om situasjonen for afghanske borgere som bor og arbeider i Iran. Denne rapporten er i hovedsak basert på informasjon som ble innhentet under besøket i Iran og Afghanistan, men baserer seg også på skriftelig kildemateriale som belyser situasjonen for afghanere i Iran.

2. BAKGRUNN

Den labile sikkerhetssituasjonen i Afghanistan de siste tiårene har bidratt til at mange afghanske borgere har søkt tilflukt i nabolandene Iran og Pakistan. UNHCR antydte i møte med Landinfo i Teheran i november 2010 at det oppholder seg ca. tre millioner afghanere i Iran. Om lag en million av disse ankom Iran før Taliban-regimets fall i 2001. Iranske myndigheter har kun gitt afghanere som ankom før 2001 anledning til å registrere seg. Disse er registrert under de såkalte Amayesh-registreringene og har lovlig opphold i Iran. Afghanere som har ankommet etter 2001 anses som illegale innvandrere. UNHCR er representert med flere kontorer i Iran og deres mandat omfatter kun den Amayesh-registrerte delen av den afghanske befolkningen. I følge en etterrettelig kilde er det antagelig mange afghanere i Iran som ankom før 2001, uten at de har registrert seg.

Etter Taliban-regimets fall har flere millioner afghanere returnert fra Iran til hjemlandet, både frivillig og under tvang. Et betydelig antall har også krysset grensen den andre veien, fra Afghanistan til Iran, blant annet motivert av ønsket om arbeid i Iran. Mange av disse reiser videre fra Iran til Europa, gjennom Tyrkia. Viseminister Abdul Rahim i det afghanske flyktningministeriet (MORR) opplyste (intervju i Kabul, november 2010) at i motsetning til hva som er tilfellet for grensen mellom Afghanistan og Pakistan, der det i realiteten ikke er grensekontroll, er det visumplikt og strengere grensekontroll for afghanske borgere som reiser til Iran. Det er både kostbart og svært vanskelig for afghanere å få visum til Iran. Ifølge Rahim krysser derfor de fleste grensen med assistanse fra menneskesmuglere. Menneskesmugling er ulovlig i henhold til afghansk lov, men ingen blir straffeforfulgt. Holdningen i den afghanske befolkningen er at menneskesmugling er akseptabelt. Smuglerne anses som "gode hjelpere" for afghanere som ønsker å skape et nytt livsgrunnlag utenfor Afghanistan. Videre hevdet Rahim at det er relativt utbredt blant ressurssterke familier å sende sine barn til Europa som asylsøkere.

I tillegg til en stor afghansk befolkning, oppholder det seg om lag 50 000 irakiske borgere i Iran (UNHCR u.å).

2.1 GENERELT OM AFGHANSKE BORGERE I IRAN

Amayesh-registrerte afghanerne har oppholdt seg lenge i Iran. Nesten 70 % har en botid på mer enn 20 år. Mange av etterkommerne har ikke vært i Afghanistan og har dårlig kunnskap om hjemlandet som forfedrene forlot. Få afghanere i Iran bor i flyktingleire. UNHCR (u.å) uttaler følgende: "The majority of refugees in the country reside in urban areas, while approximately 3 per cent live in settlements".

Den økonomiske situasjonen i Iran ble av flere kilder beskrevet som dårlig, med synkende kjøpekraft og høy inflasjon. I møte i november 2010 gav UNHCR uttrykk for at det er høy arbeidsledighet og konkurranse om jobbene. Mange arbeidsgivere foretrekker afghanere fremfor iranere. Afghanere anses som hardtarbeidende og billig arbeidskraft, blant annet på grunn av lavt lønnsnivå og fordi arbeidsgiverne ikke betaler skatt. De fleste afghanere er ufaglært og sysselsatt i manuelt, ofte helseskadelig og risikofyllt arbeid innen bygningsbransjen, mursteinsproduksjon og landbruk.

Iran har definert deler av landet som "no go areas" for afghanere. Det foreligger ingen offisiell og oppdatert oversikt over hvilke områder dette dreier seg om, men det er i hovedsak de sørøstlige områdene mot grensen til Afghanistan og Pakistan. Amayesh-registrerte afghanere som oppholder seg i slike områder risikerer å miste sine rettigheter i Iran. Det skal også ha forekommet tilfeller hvor afghanere med lovlig opphold har blitt deportert til Afghanistan etter å ha oppholdt seg i slike områder.

Det hersker bred enighet om at afghanere utsettes for utstrakt og systematisk diskriminering i Iran. Eksempelvis har ikke afghanere adgang til en del banker før etter klokken 14.00. Begrunnelsen er at afghanerne ikke skal forstyrre iranske kunder. Enkelte skoler har egne "skift" for afghanske barn.

Ifølge en europeisk landinformasjonsenhet er det etter iransk lov forbudt for utlendinger å kjøpe og eie fast eiendom, bil og mobiltelefon. Afghanere som har råd til å kjøpe hus eller en bil, må derfor gjøre det gjennom iranske stråmenn (2008b). Landinfo er imidlertid kjent med at det foreligger informasjon som indikerer at utlendinger kan kjøpe bil og mobiltelefon i Iran, forutsatt at de har lovlig opphold i landet. Utlendinger kan imidlertid ikke kjøpe og eie fast eiendom.

2.2 REPATRIERING OG DEPORTERING

UNHCR opplyste at etter Taliban-regimets fall har omlag 900 000 afghanere blitt repatriert. I løpet av 2010 (til november) returnerte 7 700 frivillig til hjemlandet (intervju i Teheran, november 2010). I tillegg har et stort antall blitt deportert. Det bekreftes i en rapport fra U.S. Department of State:

In March 2008 the government announced it would deport all Afghans who lacked refugee documentation. According to the UNHCR, the government deported 200,000 Afghans in the first six months of the year and more than one million in the last three years (U.S. Department of State 2010).

UNHCR Kabul (e-post, februar 2010) bekrefter høye deportasjonstall; i 2010 ble 289 518 afghanere deportert, mens i 2009 ble 324 391 returnert.

Selv om Amayesh-registrerte afghanere har lovlig opphold, foreligger det informasjon om at også enkelte av disse har blitt deportert, dog i et mindre omfang enn de uregistrerte:

The Iranian government says the mass deportation is aimed at reducing the number of illegal immigrants in the country, but Iranian officials have also expelled Afghans who have been registered with the authorities, many of whom have been regarded as refugees (panahandegan) for many years (Human Rights Watch 2007).

I juni 2010 ble det inngått en trepartsavtale mellom UNHCR, iranske og afghanske myndigheter som regulerer retur av afghanere til hjemlandet (UNHCR u.å).

3. AFGHANERE ANKOMMET IRAN FØR 2001

Afghanere som ankom Iran før 2001 er anerkjent som flyktninger av iranske myndigheter etter en generell gruppevurdering forutsatt at de ble registrert i 2001 og deretter er registrert ved samtlige Amayesh-registreringer. En afghaner som ikke registrerer seg ved en av registreringsrundene, mister statusen som flyktning. UNHCR opplyste i møte med Landinfo at det ikke vil være mulig å bli Amayesh-registrert på ny om en registrering mangler.

Den statlige iranske flyktningmyndigheten BAFIA (Bureau for Aliens and Foreign Immigrants Affairs) er ansvarlig for Amayesh-registreringene og utstedelse av identitetskort (Amayesh-kort) til de som er registrert. BAFIA er underlagt innenriksministeriet.

For å bli registrert under Amayesh kreves følgende:

- Dokumentasjon på at kommuneskatt er betalt (inntil 200 amerikanske dollar).
- Dokumentasjon på at Amayesh-kortet er betalt (15 amerikanske dollar).

UNHCR hevdet at enkelte ikke registrerer seg på grunn av de relativt høye kostnadene som er forbundet med registreringen.

Ifølge en rapport fra en europeisk landinformasjonsenhet betegnes Amayesh-kortene etter hvilken farge de har. I en rapport fra Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) beskrives Amayesh-kortene slik:

ID cards are required to register children at school and to travel outside of the place of residence registered on the card. Respondents had been issued with various coloured ID cards from BAFIA (pink, red, green, gold), each colour representing a certain year of issue and period of validity (Abbassi-Shavazi, Glazebrook, Jamshidiha, Mahmoudian & Sadeghi 2008 s. 43).

Inntil registreringen i 2005/2006 ble de omtalt som *Green Cards*, fra 2006 var de lyserøde og ble kalt *Pink Cards*. Amayesh-kortene inneholder opplysninger om hvilken by og provins kortinnehaverne har tillatelse til å oppholde seg i. Ved reiser til andre provinser må det utstedes et bevis for engangsreise, *laissez-passer* (Europeisk landinformasjonsenhet 2008a).

UNHCR opplyste å ha tilgang til databasen med Amayesh-registreringer, med unntak for den siste registreringen i desember 2010, Amayesh VI. Organisasjonen har ikke tilgang til alle registrerte opplysninger, herunder opplysninger om hjemsted i

Afghanistan. UNHCR har imidlertid informasjon om personens navn, alder og adresse, samt foreldrenes navn. Den informasjon som er registrert ved de ulike Amayesh-registreringene er ikke alltid sammenlignbar, da ulike opplysninger har blitt registrert ved de seks registreringsrundene. Eksempelvis er barn under skolealder utelatt i enkelte av registreringsrundene (intervju med UNHCR i Teheran, november 2010).

Den norske ambassaden i Teheran (e-post, september 2010) har opplyst at ifølge UNHCR synes det som om iranske myndigheter kun stiller krav om at familiens overhode (Head of Household) må være til stede under registreringen. Dette innebærer at andre familiemedlemmer (ektefelle og barn) kan ha blitt registrert selv om de forlot Iran på et tidligere tidspunkt.

3.1 UTDANNING HELSE OG ARBEID

Amayesh-kort gir afghanske barn rett til skolegang, men det betyr ikke at barna faktisk går på skole. Ifølge en europeisk landinformasjonsenhet kostet ett års skolegang i snitt 150 amerikanske dollar i 2004 (Europeisk landinformasjonsenhet 2008a).

Ifølge FNs høykommissær for menneskerettigheter er økonomi en viktig årsak til at mange av de Amayesh-registrerte barna ikke går på skole:

The United Nations Association of Iran (UNA-IRAN) noted that Afghan children were entitled to education from elementary to high school but must pay annual education fees which, in spite of supportive laws with regard to cost reductions for the more deprived refugees, a substantial number of families could not afford. As a result, children were deprived of education (UN Human Rights Council 2009).

Enkelte går på skoler drevet av hjelpeorganisasjoner eller av medlemmer av det afghanske samfunnet (Europeisk landinformasjonsenhet 2008b). Ifølge U.S. Department of State har det vært tilfeller hvor afghanske barn har blitt fratatt retten til skolegang for å presse familien til å repatriere (U.S. Department of State 2010).

Afghanere har adgang til universitetet på samme vilkår som andre nasjonalitetsgrupper, men immatrikuleringer er avhengig av utreise fra Afghanistan med gyldig pass og visum til Iran. Etter fullført utdanning taper de flyktningsstatusen og det forutsettes at de reiser tilbake til hjemlandet (intervju med UNHCR i Teheran, november 2010). Utfordringen for afghanske studenter er både finansieringen av studiene og kravet om retur til Afghanistan etter avsluttet utdanning. Begge forhold bidrar antagelig til at relativt få afghanere studerer.

Registrerte afghanere med helseforsikring har tilgang til offentlige helsetjenester. Helseforsikring er kostbart og dekker kun 80 % av utgiftene ved eventuell sykdom/skade. De som ikke har forsikring må som hovedregel betale hele kostnaden ved behandlingen selv. Ifølge FN resulterer dette i at afghanere ikke har, eller har redusert, tilgang til helsetjenester: "The majority of refugees, due to financial problems, refrained from going to hospitals, resulting in the gradual spread of chronic diseases" (UN Human Rights Council 2009).

Frem til 2008 ga ikke en Amayesh-registrering rett til å arbeide i Iran. Etter 2008 ble det gitt anledning til å søke om arbeidstillatelse i forbindelse med registreringen. Ifølge UNHCR (intervju i Teheran, november 2010) ble det utstedt 300 000 tillatelser det første året. Arbeidstillatelsene gjelder for seks måneder, men kan forlenges

med ytterligere ett år. Det ble ikke gitt entydig informasjon om kostnader forbundet med utstedelse av arbeidstillatelse, men i 2008 skal en tillatelse ha kostet 70 amerikanske dollar. Det ble videre opplyst at det er vedtatt en lov som regulerer arbeidstillatelsene og i henhold til denne er avgiften 500 amerikanske dollar. UNHCR hadde fått ubekreftede opplysninger om at avgiften er redusert til 50 dollar. Ifølge en etterrettelig kilde stilles det krav om at det foreligger et tilbud om arbeid innen særskilte bransjer med stort behov for ufaglært arbeidskraft. Filosofien er at afghanere ikke skal skyve iranere ut av arbeidsmarkedet.

Selv med gyldig arbeidstillatelse får ikke Amayesh-registrerte afghanere samme tilgang til helseforsikring og stønader ved arbeidsledighet som iranske borgere (UN Human Rights Council 2009).

4. AFGHANERE ANKOMMET IRAN ETTER 2001

Alle afghanere som kom til Iran etter 2001 anses som illegale innvandrere av iranske myndigheter. Begrunnelsen er at myndighetene betrakter Afghanistan som et land med en lovlig valgt regjering og at afghanere derfor ikke har behov for beskyttelse. Verken UNHCR eller andre har god oversikt over hvor mange afghanere som er uregistrert, når de kom til Iran (før eller etter 2001, jf. pkt. 2) eller hvor de bor.

Det foretas ingen vurdering av hvorvidt afghanere som har ankommet etter 2001 har et beskyttelsesbehov. UNHCR opplyste i et møte i Teheran i november 2010 at de ikke har mandat i forhold til denne gruppen og kan ikke offisielt foreta vurderinger av om afghanere som henvender seg til organisasjonen fyller vilkårene etter flyktningkonvensjonen¹. Ifølge UNHCR har organisasjonen likevel muligheter til gi noe assistanse og kan henvise personer som er særskilt sårbare eller har behov for beskyttelse til gjenbosetting i tredjeland.

Ifølge UNHCR ble 1,5 millioner afghanere registrert i forbindelse med en telling (headcount) av illegale afghanere sommeren 2010. UNHCR uttrykte usikkerhet knyttet til hvorfor tellingen ble gjennomført og hva iranske myndigheter skal bruke opplysningene til; med henblikk på å legalisere statusen til gruppen eller deportere flere til hjemlandet.

I og med at disse anses å være illegale innvandrere, kan de, uten forvarsel, bli deportert. Iranske myndigheter tvangsreturnerer rutinemessig afghanere til Afghanistan, uavhengig av deres botid og om øvrig familie oppholder seg i Iran. UNHCR hevdet at iranske myndigheter er tilbakeholdne med å deportere kvinner og barn. Andre kilder gir informasjon om utsendelse av kvinner og barn som kan fremstå som divergerende:

On March 22, the UN Children's Fund (UNICEF) and provincial authorities reported that more than 1,000 children deported to Afghanistan's western province of Herat in 2008 faced poverty and were at risk of abuse (U.S. Department of State 2010).

¹ Iran ratifiserte FNs flyktningkonvensjon i 1976.

Når det gjelder adgangen til rettshjelp, er denne svært begrenset. UNHCR hevdet at kun et fåtall advokater (14-15 personer) gir fri rettshjelp til afghanere.

4.1 UTDANNING, HELSE OG ARBEID

En av Landinfos samtalepartnere i Teheran opplyste at barn uten gyldig ID-kort ikke gis anledning til å gå på skole. Det vil være tilfelle for barn av uregistrerte afghanere, men kan også gjelde enkelte iranske barn (intervju, november 2010).² I Teheran finnes institusjoner som gir undervisningstilbud til barn som ikke har rettigheter eller som har droppet ut av det ordinære skolesystemet. Det er imidlertid få som får et slikt tilbud. Ved enkelte av institusjonene utgjør afghanske barn nesten 3/4 av elevene (Naser Khosro Children's House, intervju i Teheran november 2010).

Afghanerne har utviklet ulike strategier for å kompensere for det mangelfulle utdanningstilbudet. Et eksempel på en slik strategi er å låne identitetsbevis eller legitimasjonen til noen som er registrert under Amayesh, for på den måten å få tilgang til skole (Europeisk landinformasjonsenhet 2008b). Et annet alternativ er å benytte skoler drevet av internasjonale NGOer eller undervisningstilbud organisert av afghanerne selv. Privat undervisning foregår ofte i hjem eller moskeer. I 2005/06 var det 10 000 afghanske elever ved slike private skoler (Abbassi- Shavazi et al. 2008, s 18).

Uregistrerte afghanere kan ikke tegne helseforsikring, og afghanere som oppholder seg illegalt i Iran har heller ikke tilgang til det offentlige helsevesenet. En kilde mente at det likevel er mulig å få behandling ved livstruende sykdom eller skade. Uregistrerte afghanere vil kunne få behandling ved private helseinstitusjoner, men de må da betale for behandlingen med egne midler.

Det finnes NGOer og enkelte frivillige leger som tilbyr behandling til uregistrerte afghanere. Landinfo besøkte et barnesykehus i Teheran i november 2010 som behandler kreftsyke barn. Ved sykehuset får barna behandling uavhengig av nasjonalitet, oppholdsstatus og betalingsevne. Det betyr, i følge representanter for sykehuset, at også barn av uregistrerte afghanere kan få behandling. For pasienter som ikke har helseforsikring dekkes behandlingen av veldedighet³. Ifølge sykehusets ledelse har veldedighet en lang tradisjon i Iran og folk er generelt rause. Sykehuset mottar også rammetilskudd fra UNHCR. Ledelsen opplyste at ingen behandlingstrengende barn blir avvist. Totalt har 1 000 afghanske barn blitt behandlet innenfor sykehusets behandlingsregime.⁴ I 2010 (ultimo november) hadde 40 afghanske barn fått behandling. Barn henvises etter diagnostisering, hvilket innebærer at barnet må ha konsultert en allmennpraktiserende lege. En konsultasjon ble opplyst å koste 5 amerikanske dollar og prisen hos en spesialist kan være 25 dollar. Tester i forbindelse med diagnostisering er kostbart. Sykehuset fremsto som både veldrevet og velutstyrt og ga inntrykk av å tilby behandling av høy kvalitet.

² Barn født etter såkalte *temporary marriages* (i realiteten prostitusjon) får ikke ID-kort og således ikke rett til skolegang.

³ Almisser eller velferdsskatt (Zakat) utgjør en av de fem søylene innenfor islam. Velferdsskatten skal utgjøre ca utgjør ca 2,5 % av inntekten.

⁴ Ikke alle blir innlagt og sykehuset er faglig ansvarlig for pasienter som behandles ved andre institusjoner.

Uregistrerte afghanere er henvist til å arbeide illegalt og mange livnærer seg gjennom dagsarbeid. Lønnsnivået er svært lavt og normallønnen ligger mellom 100 og 150 amerikanske dollar i måneden (Europeisk landinformasjonsenhet 2008b). UNHCR opplyste at arbeiderne ikke har rettigheter og dersom problemer med arbeidsgiver oppstår, finnes det ikke organiserte tilbud om bistand.

5. EKTESKAP

To afghanske borgere kan ikke gifte seg etter iransk lovgivning, uavhengig av om de er registrert eller ei. Ekteskap mellom afghanske borgere vil således ikke bli registrert i offentlige ekteskapsprotokoller. Afghanske ektepar vil på den bakgrunn heller ikke kunne få dokumentasjon på inngått ekteskap fra iranske myndigheter. Afghanere i Iran gifter seg ofte hos en mullah. Afghanske utenriksstasjoner i Iran kan utstede bekreftelse på inngått ekteskap mellom afghanske borgere. Ifølge Den afghanske ambassaden i Oslo (telefonsamtale, februar 2011) har Høyesterett i Afghanistan gitt alle landets utenriksstasjoner både vigselsmyndighet og anledning til å attestere inngåtte ekteskap. I likhet med afghanske dokumenter generelt, vil slike bekreftelser ha lav notoritet, blant annet på bakgrunn av mangelfull underlagsdokumentasjon for bekreftelsene og utstrakt korrupsjon i afghansk forvaltning (Landinfo 2010).

Ifølge informasjon Landinfo fikk i Teheran i november 2010, er det relativt uvanlig at det inngås ekteskap mellom iranere og afghanere. I en rapport fra AREU blir det påpekt at det ikke finnes statistikk over omfanget av slike ekteskapsinngåelser, men det antydes at det i 2001 var inngått om lag 50 000 slike ekteskap (Abbassi-Shavazi et al. 2008, s 38).

Den iranske sivilloven (Civil Code of Iran 1928) regulerer ekteskap mellom iransk og utenlandsk borger, og har bestemmelser om statsborgerskap og oppholdstillatelse for den utenlandske parten og partenes eventuelle barn.

Det fremgår av sivillovens paragraf 976 (6) at ekteskapsinngåelse mellom en iransk mann og en utenlandsk kvinne innebærer at kvinnen erverver iransk statsborgerskap. Det ble bekreftet av møtepartnerne i Teheran. Eventuelle barn vil være iranske borgere og ha rettigheter deretter.

Iranske kvinner får ikke gifte seg utenfor *Ummah*, hvilket betyr at en iransk kvinne ikke har anledning til å gifte seg med en ikke-muslimsk mann.⁵ En iransk kvinne som inngår ekteskap med en utenlandsk mann,⁶ kan ifølge AREU, beholde sitt iranske statsborgerskap. Den utenlandske ektemannen blir ikke iransk statsborger, men kan gis oppholdstillatelse:

Under Article 987, an Iranian woman who marries a foreign national preserves her Iranian nationality unless the national laws of the nationality of the husband are imposed upon the wife by virtue of the marriage contract.

⁵ Jf art. 1059 i Civil Code.

⁶ Art. 1060 i Civil Code krever at de foreligger tillatelse fra iranske myndigheter før slike ekteskap kan inngås.

But after the death of the husband or after separation, the Iranian wife may apply to regain her original nationality.

Legislation which rules on the nationality of children born of an Iranian mother and non-national father, and residency rights of the non-national father, was passed in October 2006 as the Act on determination of nationality of children born into marriages of Iranian women with men of foreign nationality. This Act determines that persons born in Iran as a result of the marriage of an Iranian woman with a man of foreign nationality, whose marriage is registered in Iran according to Article 1060 of the Civil Code, shall be accorded Iranian nationality at the age of 18 years. In relation to the status of the Afghan spouse, the Act states that residence permits shall be issued to fathers of such children (Abbassi-Shavazi et al., 2008 s. 39).

6. RETUR TIL IRAN

Mange afghanske borgere som søker om asyl i Norge har oppholdt seg i Iran i mange år. De har ofte en sterkere tilknytning til Iran enn til hjemlandet. Et aktuelt spørsmål for utlendingsforvaltningen er om iranske myndigheter vil akseptere innreise for Amayesh-registrerte afghanske borgere som er nektet opphold i Norge.

Amayesh-registrerte afghanere mister sin status i Iran dersom de forlater landet, forutsatt at det blir kjent for iranske myndigheter. Ifølge sveitsiske utlendingsmyndigheter er en afghansk borger som forlater Iran forpliktet til å levere inn sitt Amayesh-kort til myndighetene og å søke om et laissez-passer. Om en person så vender tilbake til Iran, vil vedkommende anses som illegal innvandrer (Europeisk landinformasjonsenhet 2008b). Tilsvarende vil gjelde for afghanske borgere som har vært i Norge som asylsøkere, selv om de ikke leverte inn Amayesh-kortet før de forlot Iran.

Den norske ambassaden i Teheran har innhentet informasjon fra UNHCR vedrørende eventuell retur av afghanske borgere til Iran. Ifølge UNHCR må flere kriterier være oppfylt for at iranske myndigheter vil vurdere å akseptere innreise:

- Vedkommende må ha oppholdt seg i Iran fra før 2001.
- Vedkommende må ha vært med i samtlige Amayesh-registreringsrunder.
- Vedkommende må være i besittelse av gyldig pass med gyldig visum/oppholdstillatelse i Iran.
- Vedkommende må ha forlatt Iran lovlig, dvs. ordinær grensepassering med utreisetillatelse fra iranske myndigheter.

Dersom disse vilkårene ikke er oppfylt, kan det ses bort i fra det faktum at vedkommende noensinne har vært i Iran (Norges ambassade i Iran, e-post februar 2009).

I henhold til den informasjon Landinfo har, er det ikke mulig for første og annen generasjons afghanske borgere i Iran å erverve iransk statsborgerskap. Det eneste aktuelle unntaket Landinfo er kjent med er, som nevnt over, kvinner som inngår ekteskap med iranske menn.

Den iranske sivillovens paragraf 976 (1928) sier følgende om statsborgerskap:

The following persons are considered to be Iranian subjects:

(1) All persons residing in Iran except those whose foreign nationality is established; the foreign nationality of such persons is considered to be established if their documents of nationality have not been objected to by the Iranian Government.

(2) Those born in Iran or outside whose fathers are Iranian.

(3) Those born in Iran of unknown parentage.

(4) Persons born in Iran of foreign parents, one of whom was also born in Iran.

(5) Persons born in Iran of a father of foreign nationality who have resided at least one more year in Iran immediately after reaching the full age of 18; in other cases their naturalization as Iranian subjects will be subject to the stipulations for Iranian naturalization laid down by the law.

(6) Every woman of foreign nationality who marries an Iranian husband.

(7) Every foreign national who has obtained Iranian nationality.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abbassi-Shavazi M.J., Glazebrook D, Jamshidiha G, Mahmoudian H & Sadeghi, R. (2008, april). *Second-generation Afghans in Iran: Integration, Identity and Return*. Teheran: Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU). Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4846b2062.pdf> [lastet ned 7. mars 2011]
- [Civil Code] (1928). *The Civil Code of the Islamic republic of Iran* [s.l.]. Utgiversted og utgiver. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/49997adb27.pdf> [lastet ned 7. mars 2011]
- Human Rights Watch (2007, 19. juni). *Iran: Halt Mass Deportation of Afghans*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/news/2007/06/17/iran-halt-mass-deportation-afghans> [lastet ned 7. mars 2011]
- Landinfo (2010, 21. september). *Afghanistan: Pass, identitetskort og grunnlagsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1404/1/1404_1.pdf [lastet ned 7. mars 2011]
- Norges ambassade i Iran (2009, 6. mai). *UNHCRs briefing om situasjonen for afghanske flyktninger i Iran*. Teheran: Den norske ambassaden
Redegjørelsen er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Iran/Begrenset adgang/Andre rapporter.
- UNHCR (u.å.). *UNHCR country operations profile - Islamic Republic of Iran*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486f96> [lastet ned 7. mars 2011]
- UN Human Rights Council (2009, 30. november). *Summary prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights, in accordance with paragraph 15(c) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1 - Islamic Republic of Iran*. Geneve: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4b27b2e73.pdf> [lastet ned 7. mars 2011]
- U.S. Department of State (2010, 11. mars). *Human Rights Report: Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/nea/136068.htm> [lastet ned 7. mars 2011]
- Europeisk landinformasjonsenhet (2008a). Rapport unntatt offentlighet.
- Europeisk landinformasjonsenhet (2008b). Rapport unntatt offentlighet.

Muntlige kilder

- Norges ambassade i Iran. Samtaler i Teheran 13.-14. november 2010.
- Norges ambassade i Iran. E-post 5. mai 2010.
- Farman-Farmaian, Massoumeh. Senior External Relations Officer, UNHCR Kabul. E-post 24. februar 2011.
- MAHAK, Society to Support Children from Cancer. Møte i Teheran 13. november 2010.
- Naser Khosro Children's House. Møte i Teheran 13. november 2010.
- Rahim Sayedjan, Abdul. Deputy Minister, Ministry of Refugees and Repatriation (MORR). Møte i Kabul 6. november 2010.
- Ravetto, Anne-Elisabeth. Protection Officer, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Møte i Teheran 14. november 2010.
- Shukran, Bashir Ahmad. First Secretary (Consular Section), Den afghanske ambassaden i Oslo. Telefonsamtale 24. februar 2011.